

ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

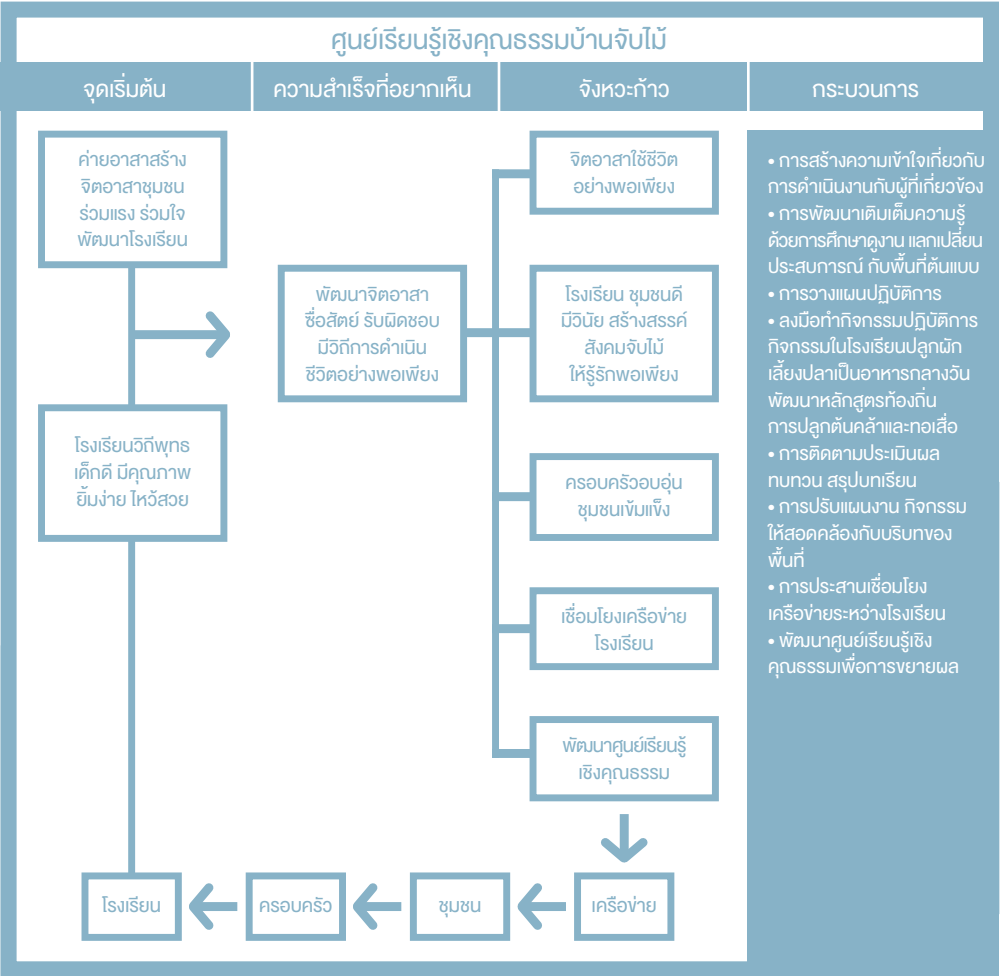
ตำบลฝ้ายไร่ อำเภอฟ้ายไร่ จังหวัดหนองคาย

“ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้มีทุนเดิมคือ มีชุมชนเป็นพลังจิตอาสาที่สำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกับโรงเรียนมายาวนานเกือบ 50 ปี และเป็นโรงเรียนวิถีพุทธที่เน้นการพัฒนาให้นักเรียนเป็น เด็กดีมีคุณภาพ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากชุมชนใกล้เคียง การเข้าสู่เส้นทางการพัฒนาด้านคุณธรรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการบูรณาการจิตอาสาและความ

พอเพียงร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) นั้นเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เป้าหมายที่สำคัญก็เพื่อให้ นักเรียนในโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ และหล่อหลอมตนเองให้เป็นผู้ที่มีจิตอาสา รู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงในชีวิตประจำวัน โดยการใช้กระบวนการเชื่อมโยงให้เกิดการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการจักสานกระบตีบ

ข้าวเหนียวและการทอเสื่อ เป็นเครื่องมือให้เกิดการสร้างการคุณธรรมพื้นฐานให้กับเยาวชนด้วยการเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ความพอเพียง ทั้งตนเอง ระหว่างลูกหลานเยาวชน คนรุ่นใหม่ กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ลักษณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านจับไม้ คือ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง”

แผนภาพเส้นทางสู่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

ศูนย์คุณธรรมสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ การสื่อสารเผยแพร่สู่บรรณความสำเร็จ

ค่ายอาสาสร้างพลังจิตอาสาชุมชน : ก่อเกิดโรงเรียนบ้านจับไม้

ประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนบ้านจับไม้อพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้การนำของหลวงปู่คำดี มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลฝ้ายไร่ อำเภอฟ้ายไร่ จ.หนองคาย มีหลวงปู่คำดีเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องด้วยท่านเป็นพระที่ศักดิ์สิทธิ์มาก และเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือกันสืบต่อมาโรงเรียนบ้านจับไม้เป็นโรงเรียนเก่าแก่อายุเกือบ 6 ทศวรรษ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบุปผาราม ซึ่งเปิดทำการสอนระดับประถมศึกษาตอนต้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2497 มีนักเรียน 29 คน นายประเสริฐ มงคลสวัสดิ์ เป็นครูใหญ่คนแรก ที่ตั้งของโรงเรียนได้รับบริจาคที่ดินจากชาวบ้าน จำนวน 6 ไร่ และชาวบ้านช่วยกันบริจาควัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อสร้างอาคารเรียนหลังแรกให้กับลูกหลานในชุมชนได้เรียนเล่าเรียนหาความรู้ฝึกฝนตนเอง ต่อมาชาวบ้านร่วมกันซื้อที่ดินเพิ่มเพื่อขยายพื้นที่อีก 3 ไร่

ต่อมาปี พ.ศ. 2519 โรงเรียนได้รับงบประมาณจากทางราชการ จึงปรับปรุง

โรงเรียนโดยการกันผารอบนอกและในตัวอาคารเรียน สร้างบ้านพักครู ก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสร้างอาคารอเนกประสงค์ เวลานั้นมีนักเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ ทำให้ขาดแคลนห้องเรียน โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์งบประมาณจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ต่อเติมชั้นล่างของอาคารเรียน การพัฒนาปรับปรุงต่อเติมโรงเรียน มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลฝ้ายไร่ ทั้งอาคารเรียนและการก่อสร้างสนามกีฬาบอลเลย์บอลและสนามตะกร้อ ในการดำเนินงานก่อสร้างอาคารและสนามกีฬาของโรงเรียนจะมีชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นแรงงานหลักในการทำงานโดยตลอด

ในอดีตสภาพของโรงเรียนบ้านจับไม้ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เก่าแก่ และมีปัญหาขาดแคลนห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนอุปกรณ์กีฬา จากสภาพดังกล่าวทำให้โรงเรียนบ้านจับไม้ไม่ได้รับการแนะนำจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้กับมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ต้องการจัดค่ายอาสา มีการทำ

กิจกรรมค่ายร่วมกับโรงเรียนหลายค่ายด้วยกัน เช่น ชุมชนอาสาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อสร้างอาคารธรรมประชาชนุสรณ์ใช้เป็นห้องสมุดในโรงเรียน ชุมชนอีสาน มหาวิทยาลัยมหิดล และชุมชนวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครสร้างอาคารประกอบ (อาคารมหิดลเทคโนโลยีมหานคร-อาคารรวมน้ำใจ)

ใช้อาคารทำเป็นโรงอาหารและได้รับความร่วมมือจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนในจังหวัดหนองคายร่วมสมทบทุน การก่อสร้าง มีการสร้างห้องน้ำเด็กอนุบาล ร่วมสร้างเตาเผาขยะใช้จัดการขยะในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิกลุ่มแสงเทียนได้เข้ามาจัดค่ายอาสาพัฒนาชนบท ก่อสร้างห้องน้ำ ถมปรับพื้นที่ ก่อสร้างห้องน้ำ จัดทำสนามเด็กเล่น มอบพระพุทธรูป 2 องค์ใหญ่ พร้อมแท่นเครื่องบ่มน้ำให้กับโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนในช่วง 10 ที่ผ่านมา โรงเรียนบ้านจับไม้ ได้ก่อสร้างอาคาร ปรับปรุง ซ่อมแซม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น น่าเรียน

นอกจากการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแล้วยังมีการเข้าค่ายอาสาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ มีนักศึกษามาทำงานจิตอาสาประกอบด้วยนักศึกษาแพทย์ พยาบาล และตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ มาช่วยก่อสร้างอาคาร ถือเป็นจุดเริ่มต้นทำให้มีชาวบ้านมาช่วยกันทำงานเพิ่มมากขึ้น การจัดค่ายอาสาแต่ละครั้งชาวบ้านก็จะมาช่วยกันลงแรง เตรียมสถานที่เพื่อรองรับนักศึกษาที่มาจัดค่าย ช่วยดูแลอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาด้วยความยินดี และเต็มใจ การทำงานค่ายอาสาแต่ละครั้งจะทำงานร่วมกันอย่างน้อย 15 วัน ชุมชนและนักศึกษาช่วยกันทำงานผลัดเปลี่ยนกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักศึกษาและชาวบ้าน

เกิดความผูกพันกันปัจจุบันบางคนยังติดต่อกัน เสมือนเป็นญาติพี่น้อง การทำค่ายอาสาจึงเป็นเหมือนสะพานทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน และชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ช่วยทำกิจกรรมต่างๆ ทุกครั้งที่โรงเรียนมีงานชาวบ้านก็จะมาช่วยกันแบ่งหน้าที่ในการดูแลต้อนรับ และร่วมทำงานเรื่อยมาตลอดจนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2552 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สนับสนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมก่อสร้างอาคารห้องสมุดจิตอาสาหนึ่งเดียวกันโดยอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับงบประมาณจากสพฐ. ปรับปรุงอาคารเรียนและประปาโรงเรียนต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้รับงบประมาณจัดซื้อสื่อการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กจากสพฐ. และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากบริษัท เทพผดุงพระพร้า จำกัด และบริษัท อำพลฟู้ด จำกัด จำนวน 200,000 บาท ในการก่อสร้างรั้วโรงเรียนและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ปัจจุบันโรงเรียนบ้านจันไม้ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1-ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การพัฒนาโรงเรียนบ้านจันไม้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านคุณภาพการศึกษาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อให้เติบโตเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ

โรงเรียนวิถีพุทธ....จุดเริ่มต้นของการสร้างคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านจันไม้มีนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตโดยมีคุณธรรมชี้นำทางชีวิตให้กับนักเรียน จากการทำโครงการตามนโยบายโรงเรียนนำร่องของสพฐ. ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนที่สนใจ จึงได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและได้รับคำแนะนำจากคุณอนุชิต บัวพุด ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์

ชำนาญการพิเศษของสพป.หนองคาย เขต 2 จังหวัดหนองคาย หลักการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ คือ การนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ เน้นกรอบการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดี พึ่ง” ซึ่ง การทำกิจกรรมของโรงเรียนวิถีพุทธรวมถึงมีการจัดสภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรม ปรับพื้นฐานวิถีชีวิต เช่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมนักเรียน ด้านการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการ

เรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือครูกับครู และด้านการบริหารจัดการตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขาได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนวิถีพุทธบ้านจันไม้ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นเด็กดี มีคุณภาพ อิ่มง่าย ไร้หวั่น มีการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องของระเบียบวินัยและแนวทางวิถีพุทธโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม อีกทั้งยังมีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่นับถือหลวงปู่คำดี ที่สังฆมคัสสอนที่ดี เช่น นื่องโหว่พี การจัดเขตบริการกิจกรรมประจำวันเพื่อทำความสะอาดพื้นที่รับผิดชอบให้เกิดความเรียบร้อย ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ครูนำเด็กไปร่วมงานประเพณีในชุมชน ไปให้บริการต่างๆ ในงาน รวมถึงการพานักเรียนไปทำบุญไหว้พระทุกวันพระ รวมทั้งจัดให้มีประธานกรรมการสถานศึกษาที่ร่วมกับโรงเรียนพาเด็กไปวัด ทั้งหมดนี้เป็นกิจกรรม

คือให้เด็กเข้าใจหลักของการปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาพุทธ

คุณอนุชิต บัวพุด : “ในฐานะที่เคยดูแลระดับมัธยม บอกได้เลยว่าเด็กของโรงเรียนบ้านจันไม้ทุกคนที่ออกไปจากโรงเรียนไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นนั้นดีทุกคน สามารถไปเป็นแกนนำในเรื่องต่างๆ เช่น ช่วยเหลือครู ทักทาย นำพาเพื่อนทำกิจกรรมต่างๆ ได้”

ครูโรงเรียนบ้านจันไม้ : “เด็กของโรงเรียนเรามีจุดเด่นที่ต่างจากโรงเรียนอื่นๆ คือ มีความแตกต่างด้านกิริยามารยาท ผู้ปกครองบ้านอื่นก็บอกว่า เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านจันไม้เป็นเด็กที่มีมารยาทดี”

การสอนให้นักเรียนเห็นความสำคัญในเรื่องการทำบุญไหว้พระของคนในชุมชนบ้านจันไม้ที่จะต้องละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตในวันพระ ทุกวันพระ ลูกหลานของชุมชนก็ต้องปฏิบัติตาม กลายเป็นจารีตของชุมชนที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาชื่อเสียงของโรงเรียนด้านวิถีพุทธส่งผลให้พระอาจารย์ชิต สุริยโย ชักนำให้โรงเรียนบ้านจันไม้ทำความรู้จักกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เนื่องจากท่านมาจัดค่ายที่โรงเรียนบ้านหนองหลวง ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการทำงานกับศูนย์คุณธรรมอยู่ก่อนหน้านี้ จึงได้การชักชวนและได้รับคัดเลือกให้เข้าโครงการทำงานเป็นเครือข่ายกับศูนย์คุณธรรม เริ่มจากเข้าร่วมอบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ว่าด้วยแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำคุณธรรมมาเชื่อมโยง ณ โรงเรียนผู้นำ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี 2549 จึงเป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ก็ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน

ปี พ.ศ. 2550 เริ่มทำโครงการกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เรื่องศูนย์การเรียนรู้บูรณาการจิตอาสาและความพอเพียงร่วมกัน มีทั้งหมด 8 โรงเรียน ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ภาคเหนือ 5 โรงเรียน ประเด็นที่ทำมี 5

กิจกรรม คือ วาฑะธรรมส่องนำชีวิต จิตอาสาพลังแห่งคุณธรรม เป็นการนำเรื่องจิตอาสาไปปรับใช้ในโรงเรียน หนุนนำโลกด้วยการจัดการขยะ ทำเพื่อสาธารณะด้วยการออม น้อมนำชีวิตสู่ความพอเพียงโดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ปฏิบัติในโรงเรียน 5 เรื่องนี้ ผู้บริหารของทั้ง 8 โรงเรียนร่วมกำหนดหัวข้อด้วยกัน โดยใช้แนวคิดจากการไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ วัตถุประสงค์ของทั้ง 5 เรื่องนี้มีเป้าหมายคือ เด็กต้องมีจิตอาสา สามารถนำหลักปรัชญาด้านความพอเพียงมาใช้ได้ (เรื่องการจัดการขยะ) ช่วยเหลือสังคมโดยการออมทรัพย์และนำเงินที่ได้ไปซื้อสิ่งของให้ผู้สูงอายุ คนป่วยในชุมชน การทำงานช่วงแรกการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากนักเนื่องจากเน้นการทำกิจกรรมในโรงเรียนและให้เด็กนักเรียนเป็นหลัก

ร่วพลังชุมชน โรงเรียน : พัฒนาจิตอาสาวิถีพอเพียงด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

เส้นทางเข้าสู่การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กในโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินกิจกรรมต่างๆ นับตั้งแต่การทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการฯ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การทำประชาคมเชิญชาวบ้านในชุมชน มาประชุมทำความเข้าใจกับโครงการ แผนงาน กิจกรรม และผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำโครงการ ให้ความรู้ ประสพการณ์ เกี่ยวกับวิถีชีวิตและเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคให้เห็นตัวอย่างรูปธรรม เริ่มต้นจากการพาผู้นำชุมชน จำนวน 130 คน เดินทางไปศึกษาดูงานที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงที่ศูนย์เรียนรู้เรไรโคก จังหวัดเลย เพื่อให้ผู้นำชุมชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์พอเพียง อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้กับผู้นำชุมชนสู่เรื่องความพอเพียง ในการศึกษาดูงานในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์คุณธรรม (องค์การ

มหาชน) โดยผู้นำชุมชนร่วมกันสมทบค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน

การเรียนรู้สู่ประจักษ์ความพอเพียงในครั้งนั้นชุมชนมีการแบ่งงานกันเพื่อเก็บข้อมูล มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นับเป็นการสร้างแรงบันดาลใจอย่างดีให้กับผู้นำชุมชน หลังจากกลับมาจากการศึกษาดูงาน ผู้นำชุมชนในชุมชนตื่นตัวและอยากลงมือทำสิ่งที่ตนเองได้ดูงาน

คุณครูจิน : “กลับมาก็ได้ลงมือทำเรื่องของปุ๋ยชีวภาพนำมาใช้รดผักในโรงเรียน มีกิจกรรมในโรงเรียนสอนให้นักเรียนปลูกเห็ด ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา รวมทั้งเกิดกลุ่มจักสานและกลุ่มทอเสื่อ”

ผู้ปกครองนักเรียน : “ได้ความรู้ที่แปลกใหม่ เรื่องของการจักสานในรูปแบบที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เช่น ได้รู้จักการทำปุ๋ยชีวภาพ และการพึ่งตนเองบนวิถีความพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว”

ในช่วงปีแรกของการสร้างคุณธรรมความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ รวมถึงถือการดำเนินชีวิตพอเพียงของโรงเรียนบ้านจันไม้เริ่มต้นจากการพึ่งตนเองในการทำอาหารกลางวัน ให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบช่วยกันปลูกพืชผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา เพื่อนำมาปรุงอาหารกลางวันให้นักเรียนในโรงเรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาดและปลอดภัย นอกจากปลูกผักในโรงเรียนแล้ว ทางโรงเรียนยังได้สนับสนุนให้นักเรียนขยายผลสู่ครอบครัวด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ในบ้านของตนเอง

หลังจากที่มีการทำกิจกรรมการสร้างเสริมวิถีพอเพียงได้หนึ่งปีเต็ม ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 จึงได้สรุปบทเรียนว่าการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมา เป็นการทำงานของโรงเรียนและทำภายในโรงเรียนเป็นหลัก จึงคิดไปถึงการต่อยอดกิจกรรมเดิมที่เป็นการทำงานเชิงรุกเข้าสู่ชุมชนให้มากขึ้น

จึงมีแนวคิดการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างศิษย์เก่ารุ่นพี่ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วทั้งหมดกับนักเรียนรุ่นน้องในโรงเรียน กลับมาจัดค่ายทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้พี่ดูแลน้องเรียนน้องต่อ โดยอาศัยผู้นำชุมชนเป็นหัวหน้าชุดจิตอาสา เป็นตัวเชื่อมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงมีการจัดกิจกรรมเปิดเวทีให้เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง มีการจัดเวทีคนดีคนเก่งคนกล้าเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก ให้รุ่นพี่ที่จบจากโรงเรียนบ้านจับไม้กลับมาเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้รุ่นน้องฟัง และทำเรื่องจิตอาสาพาน้องไปวัดวันเสาร์ พาน้องไปทำความสะอาดตามบริเวณบ้าน และจะมีพี่อีกกลุ่มสอนพิเศษให้น้อง สุดท้ายคือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยอาศัยผู้ปกครอง การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนในปี พ.ศ. 2551 มีกิจกรรมที่ทำให้เกิดการสร้างจิตอาสาการช่วยเหลือกันและระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องทั้งหมด 8 กิจกรรม การสรุปบทเรียนและประเมินผลการดำเนินงานพบว่า มีการทำกิจกรรมที่อยู่ในระดับดี เนื่องจากมีการพัฒนากิจกรรมใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดการสร้างจิตอาสาร่วมกันของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 การสร้างจิตอาสาของโรงเรียนบ้านจับไม้เริ่มมีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมภายในชุมชนที่มากยิ่งขึ้นโดยอาจารย์สมบอง ใจดีเลย อาจารย์จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ลงพื้นที่ใช้เวทีการติดตามประเมินผล สรุปบทเรียนร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและเด็กๆ ในหมู่บ้าน มีการพูดคุย ทบทวนการทำกิจกรรม ในระหว่างที่มีการประชุมกันชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมนำกระตือรือร้นมาเน้นสานในระหว่างที่ฟังการประชุมทำให้เกิดความคิดว่า การทำกิจกรรมในช่วงต่อไป ควรมีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือ ส่งเสริมให้เกิดการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น

โดยนำเรื่องจักสานมาเชื่อมต่อเป็นกิจกรรมในโครงการของโรงเรียน เสริมสร้างกิจกรรมที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างคนในครอบครัว อันจะนำไปสู่ความรักความผูกพัน ครอบครัวอบอุ่น และปีเดียวกันนี้เองชุมชนได้รับรางวัลกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นกองทุนในชุมชนที่มีเป้าหมายการสร้างครอบครัวอบอุ่นเช่นเดียวกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่ส่งเสริมเรื่องครอบครัวอบอุ่น

หลังจากนั้นจึงมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้นำชุมชนบ้านจับไม้ เพื่อพิจารณาว่าจะทำกิจกรรมอะไรที่สามารถเชื่อมกับเรื่องครอบครัวอบอุ่น ในที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า “ครอบครัวจะอบอุ่นได้ เรื่องเศรษฐกิจมันต้องดี จิตใจก็ต้องเป็นคนที่มีจิตใจงาม ผู้ปกครองต้องเข้มแข็ง เด็กเราจะต้องดูแลเขาเป็นอย่างดี ค้นหาครอบครัวที่จะมาเป็นต้นแบบได้ และมาทำกิจกรรมที่เป็นวิถีของชุมชน “จึงทำให้เกิดข้อสรุปร่วมกันว่า โรงเรียนและชุมชนจะร่วมกันโครงการ “โรงเรียนส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง แหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม” เป้าหมายเพื่อให้เกิดกิจกรรมการทำความดีตามวิถีแม่ของแผ่นดิน ให้นักเรียนรู้จักพอเพียงโดยใช้กิจกรรมจักสานเป็นเครื่องมือสร้างความอบอุ่นในครอบครัว เนื่องจากในชุมชนมีกลุ่มจักสานอยู่เดิมแล้ว นำโดยคุณทองใบ และคุณบุปผา ซึ่งเป็นครูภูมิปัญญา และมีผู้ใหญ่บ้านที่เป็นแกนหลักเรื่องนี้ วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1 ครอบครัว 1 ผลิตภัณฑ์ ดังนั้นจึงมีการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องจักสานกระตือรือร้นใส่ใจชาวเหนียวจากต้นคล้า การทอเสื่อ และการทอผ้าเป็นการเรียนรู้แบบครบวงจรการผลิตจากคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน โดยมีการเชิญครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนในโรงเรียน เพื่อให้เด็กทำเองได้ สามารถสร้างรายได้ให้กับ

ตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสร้างความอบอุ่นในครอบครัวจากการทำงานร่วมกัน

วิธีการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการจักสานกระตือรือร้นใส่ใจชาวเหนียวจากต้นคล้าและการทอเสื่อ คณะครูโรงเรียนบ้านจับไม้ได้จัดทำคู่มือการจักสาน โดยอาจารย์พิสมัยเป็นผู้มีบทบาทหลักในการทำคู่มือ โดยมีการสัมภาษณ์จากคุณทองใบ ซึ่งเป็นครูภูมิปัญญา โดยศึกษาแนวทางการจัดทำคู่มือจากโรงเรียนบ้านหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย เป็นโรงเรียนที่สอนเรื่องการจักสานทำเรื่องหัตถกรรมในครัวเรือน เป็น OTOP ของชุมชน และเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้จริงในโรงเรียน ในช่วงแรกของการสร้างกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการจักสานกระตือรือร้นใส่ใจชาวเหนียวจากต้นคล้านั้นได้มีการเชิญครูภูมิปัญญามาสอนในโรงเรียน ใช้งบประมาณจากสำนักงานเขตพื้นที่ฯ วิทยากรท้องถิ่น และให้วิทยากรจากพื้นที่อื่นมาช่วยสอนในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 15.00 - 16.00 น. เมื่อมีการดำเนินการไประยะหนึ่งจึงได้มีการประชุมสรุปร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียนจะไม่แจ้งจากสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ในการจ้างวิทยากร ก่อให้เกิดวิทยากรจิตอาสาขึ้นเรียกว่ากลุ่มจิตอาสาภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นครูภูมิปัญญากลุ่มทอเสื่อและกลุ่มจักสาน ช่วงนั้นได้รับงบประมาณจากพื้นที่เขตการศึกษา โรงเรียนมีการต่อยอดจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ส่งผลให้เกิดจิตอาสาอาสาที่จะมาสอนเรื่องการจักสานประมาณ 10 กว่าคน และกลุ่มทอเสื่ออีก 10 กว่าคน ซึ่งทั้งหมดมีเวลาและสามารถมาสอนนักเรียนที่โรงเรียนได้ จึงเปิดเวทีเพื่อทบทวนระบบการเรียนการสอน โดยให้ความสะดวกแก่ครูภูมิปัญญา รวมถึงมีการจัดการสอนโดยให้นักเรียนไปเรียนในชุมชน มีเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เข้าร่วมกิจกรรม เด็กสามารถเลือกตามความสมัครใจว่าต้องการจะเรียนทอเสื่อ หรือจะเรียนจักสาน ใช้ศาลากลางบ้านเป็นห้องเรียน ผลที่เกิดขึ้นจากการสอน

เด็กสามารถจักสานได้ประมาณร้อยละ 80 และพบว่าวัตถุดิบที่ใช้ในจักสานไม่พอเพียง ต้นคล้าที่ใช้เพื่อสานกระตือรือร้นต้องซื้อจากนอกชุมชน รวมทั้งยังต้องใช้ต้นลานมาเป็นวัสดุด้วย จึงมีการให้ความรู้และส่งเสริมการปลูกต้นคล้า และต้นกก เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตภายในชุมชน

สิ่งที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากการมีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับลูกหลานในชุมชนให้เป็นวิธีสืบทอดความรู้ต่อไปแล้วเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างงานสร้างอาชีพ และรายได้เลี้ยงครอบครัวในอนาคต สิ่งสำคัญที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนคือ ในการสอนการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงรวมถึงเรื่องของ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความพอเพียง ความรับผิดชอบคือ ให้เด็กปลูกต้นกกและต้นคล้าในโรงเรียน มอบหน้าที่ให้เด็กช่วยกันดูแลนักเรียนได้เล่าว่า กิจกรรมนี้สอนให้เกิดความรับผิดชอบ เชื่อมโยงไปสู่ระเบียบวินัยเรื่องการวางรองเท้า การทำความสะอาดหน้าห้องตนเอง ฝึกปฏิบัติโดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านกตัญญูคุณ หมู่บ้านคุณธรรมนำสุข หมู่บ้านกัลยาณมิตร และหมู่บ้านจิตอาสา แบ่ง

คณะเด็กตั้งแต่อนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพ่อครู แม่ครูเป็นที่ปรึกษาเป็นการแบ่งกลุ่มเพื่อสอดแทรกเรื่องความซื่อสัตย์ลงมาให้ตัวเด็ก ถ้าเด็กไม่ทำงานคือไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผลจากการทำกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้โรงเรียนผ่านการประเมิน ยกระดับโรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบความพอเพียง และโรงเรียนต้นแบบจิตอาสาของสพฐ. โดยการประเมินของสพฐ. นั้นเน้นเรื่องของจิตอาสา การมีส่วนร่วมกับชุมชนโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างไรในสิ่งต่างๆ เหล่านี้และพฤติกรรมเด็กเปลี่ยนไปจริงหรือไม่ โครงการนี้โรงเรียนบ้านจับไม้อาสาเป็นโรงเรียนนำร่องเรื่องจิตอาสา ซึ่งถูกเสนอโดยสำนักงานพื้นที่เขต ส่งผลให้มีการขยายความรู้ มีคนมาศึกษาดูงาน เริ่มจากภายในพื้นที่เขตการศึกษาหนองคาย ต่อด้วยที่อุดรธานี ขอนแก่น และมหาสารคาม ทั้งหมดเป็นพื้นที่เขตที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านจับไม้ จนท้ายที่สุดทางสพฐ. ได้มีโครงการให้โรงเรียนทั้ง 4 ภูมิภาคมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขยายผลการทำกิจกรรมสร้างจิตอาสาที่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ในช่วงเดียวกันนี้เองครูโรงเรียนบ้านจับไม้ได้มีโอกาสเข้าค่ายตามหลักสูตรของ สพฐ. ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย

ระหว่างนักเรียนโรงเรียนบ้านจับไม้และโรงเรียนเครือข่าย 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคำโค่นสว่าง โรงเรียนบ้านหนองยาง โรงเรียนบ้านหนองวัวซอ และโรงเรียนสรินเพื่อร่วมกันพัฒนากิจกรรมธรรมชาติครอบครัว เป็นการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กในชุมชนโดยการพัฒนาผู้นำครอบครัว สร้างผู้นำครอบครัวเข้มแข็ง เน้นครอบครัวละ 1 คน มาอบรมให้ความรู้เรื่องหน้าที่ของผู้นำครอบครัว หน้าที่เด็ก มีศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนใกล้เคียงมาเป็นวิทยากร สิ่งที่เกิดขึ้นคือได้ครอบครัวต้นแบบและได้มีการเผยแพร่ผลการทำกิจกรรมผ่านสารคดีสั้น 3 นาที โดยการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และจากการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างโรงเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้และการขยายกิจกรรมของโรงเรียนในเครือข่าย ตัวอย่างเช่น โรงเรียนคำโค่นสว่าง โรงเรียนหนองยาง โรงเรียนบ้านหนองวัวซอ มีการทำกิจกรรมส่งเสริมเรื่องการจัดสานในโรงเรียน โรงเรียนสรินมีการทำกิจกรรม ส่งเสริมเรื่องการทำไม้กวาด

จากเชื่อมโยงเครือข่ายโรงเรียนสู่.....สู่การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรม

ปี พ.ศ. 2553 โรงเรียนบ้านจับไม้ได้ส่งตัวแทนไปอบรมที่โรงเรียนผู้นำเพื่อทำความเข้าใจเรื่องแหล่งเรียนรู้ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) แล้วนำกลับมาทบทวนตนเองว่าการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านจับไม้มีองค์ประกอบอะไรบ้างที่สามารถเป็นฐานการเรียนรู้ได้ โดยมีกระบวนการทำความเข้าใจเรื่องแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ตนเอง นั้นจะทำให้กิจกรรมมีความเข้มข้นมากขึ้นกว่าเดิมโดยค้นหาตัวตนที่เป็นวิถีชีวิตว่าคืออะไร ซึ่งทางโรงเรียนได้พบว่าเป็นเรื่องของพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เรื่องของการจักสานและการทอเสื่อซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตอาสาสู่วิถีพอเพียงได้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 โรงเรียนบ้านจับไม้ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพศูนย์การเรียนรู้ ตามองค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ 8 ข้อ คือ ต้องมีสถานที่ มีองค์ความรู้ที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ต้องมีผู้ดูแลศูนย์ มีครูภูมิปัญญา มีผู้ที่จะมาเรียนรู้ มีคนมาศึกษาดูงาน มีเครือข่าย ความดีความงามที่เกิดขึ้น และมีการเผยแพร่ผลงานระดับอำเภอเป็นตัวแทนของเขต ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทางโรงเรียนบ้านจับไม้ได้รับหน้าที่ไม่เป็นศูนย์การอบรมโครงการงานคุณธรรม โดยครูพัฒน์ ได้รับงบประมาณจากสพฐ. โดยบุคลากรของทางโรงเรียนบ้านจับไม้ นั้น เป็นวิทยากรอบรมครูเรื่องการทำจิตอาสาที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องไปเป็นวิทยากรปีละประมาณ 10 ครั้ง และยังเป็นทีมที่ไปให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสพม. อีกด้วย

ปี พ.ศ.2555 มีการขยายทำโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายไปยังโรงเรียนบ้านหนองยางและโรงเรียนบ้านหนองวัวซุม โดยการชักชวนมาทำกิจกรรมร่วมกัน ทางโรงเรียนลูกข่ายจึงมีการไปหารือกับชุมชนว่าจะทำกิจกรรมคล้ายกับโรงเรียนบ้านจับไม้หรือไม่เมื่อทาง ชุมชนเห็นด้วยจึงเริ่มดำเนินการคู่กัน ตอนนั้นโรงเรียนบ้านจับไม้ซึ่งเป็นแม่ข่ายได้ช่วยสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดการทำงานโรงเรียนละ 27,400 บาท โดยงบประมาณที่สนับสนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ ชื่อเครื่องมือที่จะมาใช้ในการทำกิจกรรมทอเสื่อ สานกระติบ

โรงเรียนบ้านหนองวัวซุม ทำกิจกรรมเดียวกันเป็นการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายโดยใช้หลักสูตรเดียวกันกับโรงเรียนบ้านจับไม้ในการปลูกต้นกกต้นคล้า เพื่อเป็นการเรียนรู้ในการทอเสื่อและจักสาน มีครูภูมิปัญญาในชุมชนมาช่วยสอนการทอเสื่อ ซึ่งครูภูมิปัญญานั้นเป็นทุนเดิมที่มีในพื้นที่อยู่แล้ว กระบวนการคือให้ครูภูมิปัญญาได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูภูมิปัญญาที่โรงเรียนบ้านจับไม้

ซึ่งทางโรงเรียนบ้านหนองวัวซุมมีอยู่ประมาณ 30 คน เข้าร่วมกันจัดเวิร์กช็อป ทาทำที่เป็นครูภูมิปัญญาจิตอาสาถ่ายทอดความรู้ด้านการจักสานให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม เห็นคุณค่าสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยให้กับนักเรียนในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองยาง กิจกรรมประจำวันที่มีการทำอยู่แล้ว ได้แก่ การทำความสะอาดเขตรับผิดชอบ การทำการเกษตรในโรงเรียน ปลูกผักเลี้ยงไก่พื้นเมือง แต่ยังไม่ได้ร่วมโครงการกับโครงการคุณธรรม เมื่อได้มีโอกาสเข้าร่วมอีกทั้งในชุมชนบ้านหนองยางมีทุนด้านการทอเสื่อ กออยู่แล้ว จึงมีกลุ่มแม่บ้านเป็นวิทยากรประมาณ 30 คน เริ่มโดยการปลูกต้นคล้าในโรงเรียน และแบ่งให้เด็กดูแลแปลงของตนเอง พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยให้ครูภูมิปัญญาในชุมชนมาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความภูมิใจหนึ่งของบ้านหนองยางคือ สามารถดึงครูภูมิปัญญาเข้ามาช่วยงานได้โดยไม่มีค่าจ้างไม่มีค่าตอบแทน บางคนไม่มีบุตรหลานก็มาช่วย การเริ่มต้นสร้างการเรียนรู้คือ การสร้างเสริมให้เด็กนักเรียน และครูภูมิปัญญาชุมชนมาเข้าค่ายเพื่อเรียนรู้ร่วมกันจากโรงเรียนบ้านจับไม้ เพื่อนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้

โครงการปี 2556 จะต้องยกระดับโดยเปิดห้องเรียนในชุมชน จัดกลุ่มนักเรียนไปเรียนกับครูภูมิปัญญาที่บ้าน พอเรียนแล้วได้จัดให้มีกิจกรรมต่อยอด โดยให้นักเรียนได้เรียนกับครูภูมิปัญญาคนเดิมไปจนกระทั่งจบหลักสูตร หลังจากนั้นให้เด็กมีการประกวดแข่งขัน เพื่อฝึกเด็กให้เกิดความรับผิดชอบและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และในระหว่างนั้น ครูภูมิปัญญาได้มานั่งในเวทีและคุยกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเรียนด้วยกัน ครูภูมิปัญญาจะเป็นผู้ประเมินเด็ก โรงเรียนสร้างเครื่องมือให้ครูประจำชั้นไปประเมินผล และได้ผลพลอยได้คือ ครูกับผู้ปกครองได้รู้จักกันมากขึ้น อีกทั้งยังได้มีการจัดให้

ครูภูมิปัญญาเปิดเวลาสอนในเวลาที่ไม่ตรงกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนได้เพิ่มขึ้น

เบื้องหลังความสำเร็จต้นแบบคุณธรรม

โรงเรียนบ้านจับไม้มีการดำเนินงานในเส้นทางสายคุณธรรมมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมีการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้ ภายในศูนย์มีการแบ่งบทบาทหน้าที่เป็นการบริหารจัดการด้วยโครงสร้างที่จัดการร่วมกันโดยมีส่วนผสมของคณะกรรมการอื่นประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา ศึกษาในเทศก์ นายอำเภอเฝ้าไร่และเทศมนตรีตำบลเฝ้าไร่และคณะกรรมการบริหารศูนย์ได้แก่ ผอ.โรงเรียนบ้านจับไม้ ครูโรงเรียนบ้านจับไม้ทุกคน ครูภูมิปัญญา ด้านการจักสาน/ทอเสื่อ และคณะกรรมการสถานศึกษา

ปัจจัยความสำเร็จ ที่เป็นทุนเดิมก่อนที่จะดำเนินการจนถึงทุกวันนี้คือ ชุมชนที่เข้มแข็ง มีความเสียสละ มีจิตอาสา เด็กนักเรียนที่ดี ทุนครูภูมิปัญญาแต่สิ่งที่ขาดอยู่ก็คือ วัตถุดิบหากมองในแง่ของการค้า แต่ในส่วนของการเรียนรู้ถือว่าไม่ขาดแคลน และถึงแม้งบประมาณในการทำงานยังขาดอยู่บ้าง แต่ก็ยังมีทุนจากแหล่งทุนอื่น เช่น SML อย่างไรก็ตามแม้วิถีชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันจะเปลี่ยนไป เริ่มมีการปลูกพืชเศรษฐกิจตัวใหม่คือยางพารา แต่ทางชุมชนก็ยังไม่มีวิถีชีวิตเดิมที่มีการทอเสื่อสานกระติบ เนื่องจากยังมีการสั่งซื้อกระติบข้าวเหนียวจากบ้านจับไม้

โครงสร้างศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

คณะที่ปรึกษา	
ชุดเดิม	ชุดใหม่
ผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม	ผู้บริหารศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
ผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา / รองผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา	ผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา / รองผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา
ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบด้านคุณธรรม	ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบด้านคุณธรรม
นายอำเภอเฝ้าไร่	นายอำเภอเฝ้าไร่
นายกเทศมนตรีตำบลเฝ้าไร่	นายกเทศมนตรีตำบลเฝ้าไร่
คณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้	
ชุดเดิม	ชุดใหม่
ผู้บริหารโรงเรียนบ้านจับไม้ นายโกรส พิบพ่ประชา	ผู้บริหารโรงเรียนบ้านจับไม้ นายโกรส พิบพ่ประชา
ครูโรงเรียนบ้านจับไม้ทุกคน	ครูโรงเรียนบ้านจับไม้ทุกคน
ครูภูมิปัญญาด้านการจักสาน นายคน การณ, นายสายทอง พิบพ่ประชา, นายสร้อยสาองค์ พิบพ่ประชา, นางเย็น การณ นายพรน ปัทม, นางทองใบ พิบพ่ประชา	ครูภูมิปัญญาด้านการจักสาน นายคน การณ, นายสายทอง พิบพ่ประชา, นายสร้อยสาองค์ พิบพ่ประชา, นางเย็น การณ นายพรน ปัทม, นางทองใบ พิบพ่ประชา
ครูภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อ นายชาติ พิบพ่ประชา, นายมงคลเกียรติ พิบพ่ประชา, นางวิลา ชนชนะกุล, นางรักธินา บุญอินทร์ นางรัชฎี พิบพ่ประชา, นางสาววิ ศสัยพ่ประชา, นางสาวพ่ประชา ประสพพ่ประชา	ครูภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อ นายชาติ พิบพ่ประชา, นายมงคลเกียรติ พิบพ่ประชา, นางวิลา ชนชนะกุล, นางรักธินา บุญอินทร์ นางรัชฎี พิบพ่ประชา, นางสาววิ ศสัยพ่ประชา, นางสาวพ่ประชา ประสพพ่ประชา
คณะกรรมการสถานศึกษา นายบัญชา ชนชนะกุล นายคน การณ นายสร้อยพ่ประชา พิบพ่ประชา นายเบ็ด พิบพ่ประชา	คณะกรรมการสถานศึกษา นายบัญชา ชนชนะกุล นายคน การณ นายสร้อยพ่ประชา พิบพ่ประชา นายเบ็ด พิบพ่ประชา

สนับสนุนด้วยนโยบายสร้างสายใยกับภาคี

- โครงการน้ำใสดูน้ำพระทัยพระราชินี : เป็นโครงการที่จัดการด้านสิ่งแวดล้อมลำห้วยคำมิด สายน้ำหลักของบ้านจับไม้และดูแลรักษาความสะอาดหนองผาบาท พื้นที่สาธารณะที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ.
- โครงการโรงเรียนวิถีพุทธเน้นจิตอาสา : เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ. นำกระบวนการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคคลให้มีความตระหนัก ร่วมที่จะสร้างคุณลักษณะความเสียสละ มีจิตอาสาให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน
- โครงการพัฒนาคุณธรรมสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน : เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ. มีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ ศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนาสัจจจิตอาสา ชุมชน กิจกรรมโครงการคุณธรรมสำนึก

และกิจกรรมค่ายพระ ครู ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- โครงการโรงเรียนแบบอย่างสถานศึกษาพอเพียง : เป็นโรงเรียนที่ขับเคลื่อนคุณธรรมผ่านกิจกรรมด้วยหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ : ของทางหน่วยงานสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ก้าวต่อไปสร้างเครือข่ายคุณธรรม

การทำงานของโรงเรียนบ้านจับไม้มีความต่อเนื่องยาวนาน ลองผดลองดูเรื่อยมา แต่ไม่ได้โดดเดี่ยว เพราะมีทั้งชุมชน นักเรียน ครู ภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่พร้อมจะก้าวและพัฒนาไปด้วยกัน เปิดเป็นต้นแบบเพื่อให้พื้นที่อื่นๆ ได้สามารถ ยั่งยืน : เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ. มีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ ศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนาสัจจจิตอาสา ชุมชน กิจกรรมโครงการคุณธรรมสำนึก

ในโรงเรียนเครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองวัวซุม โรงเรียนบ้านหนองยาง และมีการจัดทำโครงการพัฒนาขยายผลศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมบ้านจับไม้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการดำเนินโรงเรียนเครือข่ายในด้านองค์ความรู้แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีกระบวนการคือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนเป็นหลักดูตราวิจัยฯเพิ่มเติม รวมถึงจัดหลักสูตรการจักสานและการทอเสื่อ เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามวิถีโรงเรียนและวิถีชุมชน นอกจากนี้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย โดยมีการทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงมีการพัฒนาศักยภาพครู ผู้นำชุมชน และนักเรียนแกนนำเพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรม และการติดตามเยี่ยมเยือนโรงเรียนในเครือข่าย จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการเปิดบ้านคนดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันคนกล้า เพื่อเป็นการนำเสนอองค์ความรู้และการให้กำลังใจแก่ผู้ที่สร้างคุณธรรมและความดี “ข้อสัถย์ รับผิดชอบ มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง”